

Drab i hypnose?

Af statsadvokat ERIK BECH*)

Den 17. juli 1954 faldt der ved det københavnske nævningeting dom i en sag, hvorunder den 31-årige, gifte værktøjsmager *Palle Hardrup* var tiltalt, dels for *røveri* af særlig farlig karakter ved den 23. august 1950 i en københavnsk banks afdeling i en forstad at have truet bankkassereren med en skarpladt pistol til at udlevere sig ca. 21.500 kr. og dels for *forsøg på røveri* af særlig farlig karakter og for *manddrab* ved den 29. marts 1951 i en københavnsk bank på Nørrebro med en pistol at have forsøgt at tvinge først en af bankkassererne og derefter bankbestyreren til at udlevere sig kassebeholdningen, og, da de vægrede sig, at have dræbt dem med pistolskud. Under samme sag var der rejst tiltale mod den 39-årige, gifte arbejdsmand *Bjorn Schouw Nielsen* for *røveri*, *forsøg herpå* og for *manddrab* ved at have tilskyndet til og planlagt de af H. begåede strafbare handlinger og ved at have modtaget det af H. i forstadsbanken røvede beløb eller en del af dette. For begge vedkommende nedlagdes påstand på livsvarigt fængsel.

H. var i september 1946 for landssvig idømt fængsel i 14 år og herunder for i de sidste ca. 3 måneder forud for befrielsen at have gjort tjeneste i den af den tyske besættelsesmagt i september 1944 efter politiets deportation oprettede militære organisation »Hipokorpset«, hvis formål angaves at være opretholdelse af ro og orden. Han blev løsladt på prøve i oktober 1949.

N. var gentagne gange tidligere straffet. I 1933 var han dømt for tyveri i forbindelse med vold og i 1938 for forsøg på røveri. idet han sammen med andre havde planlagt at slå en yngre kvinde ned med en sok med vådt sand og udplyndre hende. Forehavendet kom ikke til udførelse, fordi kvinden den aften røveriet skulle begås tilfældigvis var i følge med en mandlig bekendt.

I januar 1947 blev N. for at have været medlem af frikorps Danmark, for at have angivet en tidligere arbejdsgiver til besættelsesmagten og givet oplysninger om hans illegale arbejde og for — under dække af modstandsbevægelsen — at have afpresset nogle forretningsfolk op til 5.000 kr. hver, idømt fængsel i 12 år. Han løslodes på prøve i maj 1949.

H. og N. kom begge til at afsone straf i statsfængslet i Horsens og lærte hinanden at kende i foråret 1947.

H. erkendte under nævningesagen at have begået de strafbare handlinger, men hævdede, at han havde handlet under indflydelse af et af N. bl. a. gennem hypnotisk påvirkning opbygget »system«, hvis væsentligste indhold var, at H. havde en skytsånd, som han var ubetinget forpligtet til lydighed overfor, og som havde givet ordre til forbrydelserne. Han var nu, i modsætning til

*) Forfatteren repræsenterede anklagemyndigheden under den her omhandlede straffesags behandling ved Østre Landsret.

da han forøvede disse, klar over, at N. i virkeligheden var identisk med skytsånden.

N. nægtede sig skyldig. Han havde intet at skaffe med nogen skytsånd og bestred iøvrigt at have haft med de straffbare handlinger at gøre.

H. blev ved nævningernes erklæring fundet skyldig i overensstemmelse med tiltalen. Et spørgsmål til nævningerne om, hvorvidt de af ham begåede straffbare handlinger var straffri, fordi han på gerningstidspunkterne var utilregnelig på grund af sindsygd om eller tilstande, der måtte sidestilles hermed, besvaredes bekræftende. Han dømtes til anbringelse i en forvaringsanstalt for psykopater.

For N.'s vedkommende blev spørgsmålene til nævningerne delt op, således at der til mere konkret bedømmelse af den anstiftelsesvirksomhed, han var tiltalt for, inden for hver af de 3 straffbare handlinger, H. havde begået, d.v.s. røveri, forsøg herpå og manddrab, blev stillet 3 spørgsmål. Det første var, om N. var skyldig ved at have planlagt og ved hypnotisk påvirkning tilskyndet til forbrydelsen, det andet — såfremt det første besvaredes benægtende — om N. var skyldig ved at have planlagt og ved påvirkning af forskellig art, herunder hypnotisk påvirkning, tilskyndet til forbrydelsen, og det tredje — såfremt også det andet besvaredes benægtende — om N. var skyldig ved at have planlagt og tilskyndet til forbrydelsen.

Nævningerne fandt N. skyldig i røveri, forsøg herpå og manddrab ved at have planlagt og *ved påvirkning af forskellig art, herunder hypnotisk påvirkning, tilskyndet H. til de straffbare handlinger*. N. blev dømt til livsvarigt fængsel.

Ved den af nævningerne truffne afgørelse må sagen således betragtes som værende af interesse for det omstridte spørgsmål, hvorvidt det er muligt gennem hypnose at formå en anden person til at begå kriminelle handlinger. Den følgende fremstilling tilsigter navnlig at redegøre for H.'s og N.'s forklaringer under efterforskningen, for H.'s skriftlige beretninger og for de mentalundersøgelser, som H. blev underkastet. Det understreges, at der alene er tale om et referat, og at der ikke på noget område er taget stilling til eller iøvrigt forsøgt nogen vurdering af grundlaget for fremstillingen.

*

H. blev anholdt den 29. marts 1951 af en politibetjent på køkkentrappen til en ejendom i nærheden af banken på Nørrebro, hvor han umiddelbart forinden havde forsøgt røveri og dræbt de to bankfolk, som tilsyneladende, da han skød på dem, var i færd med at søge dækning bag skrankerne i banken. Han var flygtet fra banken på en medbragt cykle, og folk, der forsøgte at stoppe ham, truede han med sin pistol til at holde sig fra ham. Han blev af nogle forfølgere set gå ind i ejendommen, hvor han, da betjenten

anholdt ham, uden at gøre modstand udleverede pistolen. Han blev straks efter undersøgt på retsmedicinsk institut. Lægerne fandt ham psykisk rolig og velafbalanceret. Han omtalte drabene på en påfaldende ligegyldig og følelseskold måde.

H.'s første forklaring til politiet gik ud på, at han havde forsøgt røveri for at skaffe penge til propaganda for et af ham planlagt politisk parti, Danmarks nationalkommunistiske parti (D.N.K.P.). Han havde under afsoningen af sin straf udtænkt et samfund, i hvilket menneskets frie udvikling skulle være det afgørende og kampen for tilværelsen noget sekundært. Samfundet skulle realiseres gennem D.N.K.P., og han havde i nogen tid tænkt over, hvordan han skulle financiere det. Han havde dog intet foretaget sig iøvrigt for at føre D.N.K.P. ud i livet og havde ikke drøftet det med andre. En 14-dages tid forud for den 29. marts besluttede han sig til at begå et bankrøveri. Banken på Norrebro var tilfældigt valgt.

Han havde ikke indviet andre i sin beslutning. Om aftenen den 28. gik han tur, »mediterede«, og stjal undervejs en cykle, som han stillede i en gade i nærheden af banken. Den 29. om formiddagen bad han sig fri fra sit arbejde, tog en taxa til stedet, hvor han havde stillet cyklen og kørte på den til banken. Han var ikke nervøs under røveriforsøget, for han troede »på skæbne og et liv efter døden«. Han skød, fordi bankfolkene ikke reagerede på hans opfordring om at udlevere penge. Han fortrød ikke, hvad han havde gjort.

Den 29. og de følgende dage modtog politiet en række henvendelser fra landssvigere, der nu var på fri fod, men som i statsfængslet i Horsens havde afsonet sammen med H. og N., om, at N. formentlig var medskyldig i røveriforsøget og drabene. Også de landssvigere som endnu afsonede straf foranledigede, at fængslets leder satte sig i forbindelse med politiet og gav udtryk for, at det var fangernes opfattelse, at N. stod bag, hvad H. havde begået. Ved politiets afhøringer af landssvigerne forklarede de, at H. og N. under afsoningen havde interesseret sig for og eksperimenteret med yoga og hypnose, og det var det almindelige indtryk, at N. havde haft stor indflydelse på H. Dette bekræftedes af fængselsmyndighedernes notater.

N. blev afhørt den 30. og forklarede, at han og H. under afsoningen havde delt celle, og da begge havde interesse for spiritisme og samfundsreformation, havde de talt om disse emner. H. troede, at han af en højere magt var udset til at samle Norden, og også efter at han var blevet løsladt interesserede han sig udelukkende for »ånder« og samfundsreformatoriske planer. Den 28. om aftenen havde H. og N. sammen med en trediemand på N.'s bopæl drøftet D.N.K.P., som H. havde planlagt i alle enkeltheder, og som han med sig selv som leder ville lade træde ud i livet på befrielsesdagen den 5. maj. N. ville måske nok »smøre plakater op«, men ellers ikke have med partiet at gøre. Ved ransgning

på H.'s bopæl var iøvrigt fundet et hefte, der bl. a. omhyggeligt udarbejdet indeholdt love for D.N.K.P., tegninger til uniformsdistinktioner, slagsange og udkast til brevpapir for partiet, der var af rent totalitær karakter.

N. oplyste yderligere, at han om aftenen den 28. havde lånt H. sin cykle, og det konstateredes, at det var denne, som H. havde kørt på til og fra banken.

H. bestred rigtigheden af, at han og N. havde været sammen den 28. om aftenen, og at han da havde lånt N.'s cykle. Først da H. havde hørt N. selv give forklaring herom, indrømmede han, at det var rigtigt, og han oplyste yderligere, at han den 28. om aftenen af N. havde fået at vide, at denne den 29. om formiddagen skulle ud sammen med en kvindelig logerende hos N.'s tante, der boede i en ejendom i bankens nabolag, og som H. nogle gange sammen med N. havde besøgt. Tanten, der var gammel og senil, ville således den 29. være alene hjemme, og det faldt H. ind at forsøge bankrøveriet denne dag, besøge hende under et tilfældigt påskud, lægge sin overfrakke fra sig hos hende før røveriet og hente den bagefter. Dette havde han også gjort, og han blev anholdt på køkkentrappen på vej ned fra hendes lejlighed.

N. var fængslet det meste af april 1951 som sigtet for meddelagtighed i forsøg på røveri og fremkom herunder med oplysninger, som tilsynsdiadende viste, at H. havde haft en anden plan om ved røveri at skaffe penge til at realisere sine politiske tanker. N. hævdede, at det var fru H., som H. var blevet gift med i april 1950, der stod bag såvel denne plan som det den 29. passerede, og at hun var H.'s »onde ånd«. N. havde vidner på, at han engang havde revet en skitse udfærdiget af hende med henblik på et af H. påtænkt røveri på et postkontor i stykker og kraftigt frarådet H. at inddrage sig herpå. H. indrømmede efter at være konfronteret med N., at dennes forklaring om omstændighederne ved skitsens udfærdigelse var rigtig, og at han havde vist N. skitsen. Fru H. erkendte, at hun havde lavet den, men hun var ikke klar over, hvad den forestillede, formålet med den eller hvornår den var lavet. Hun mente at have tegnet den hjemme efter H.'s anvisninger.

Det besynderlige var, at H. ved sin anholdelse havde skitsen, som politiet ikke havde kunnet identificere, på sig. N. fik foreholdt dette og svarede, at han så måtte have taget fejl med hensyn til, at han havde revet skitsen i stykker. Han formentede, at de oplysninger, han var fremkommet med, stærkt måtte bidrage til hans løsladelse.

Under de fortsatte afhøringer i foråret 1951 af H. om røveri-forsøget og drabene forklarede han, at han havde en skytsånd, og denne havde pålagt ham at skaffe penge til at føre D.N.K.P. ud i livet, således at han derigennem kunne realisere de ham af »højere magter« pålagte opgaver — skabelse af et bedre samfund og samling af Norden. Dette var nødvendigt for at skabe et ud-

gangspunkt for et arbejde, hvis mål var at frelse den lidende menneskehed. Skytsånden, som H. aldrig havde omtalt overfor andre, havde første gang talt til ham i statsfængslet i Horsens i februar 1947 og altså forud for, at han lærte N. at kende. Den havde sagt, at hans domfældelse og afsoning ingen ulykke var, men kun sket for at modne og stålsætte ham til løsningen af de ham pålagte opgaver. Skytsånden var efterhånden blevet »et led i hans hverdag« og dens befalinger bestemte hans tilværelse. Det var således efter krav fra skytsånden, at han, trods advarsler fra sin familie, fortsatte forbindelsen med N., efter at de begge var blevet løsladt. Han giftede sig efter ordre fra skytsånden, som også forlangte, at han skulle bestemme i ægteskabet. Hans sorderier på nyhavnsbeværtninger sammen med N. var efter befaling fra skytsånden, som ovenikøbet ønskede, at han skulle betale også for N. Det var skytsånden, der nogle aftener for den 29. udpegede banken på Nørrebro som egnet til et røveri med henblik på at skaffe penge til D.N.K.P., og om aftenen den 28. havde han på N.s bopæl en kort samtale med skytsånden, der pålagde ham at gøre sin pligt og som støttepunkt for røveriet benytte N.'s tantes lejlighed, hvor hun den 29. ville være alene hjemme.

H. påstod, at alene skytsånden stod bag, hvad der skete den 29. Han bestred, at han iøvrigt havde været under påvirkning af nogen eller handlet efter andres tilskyndelse. Han mente ikke, at han kunne hypnotiseres. Under afsoningen, hvor han og N. havde læst om og diskuteret deres fælles interesser, religionspsykologi, yoga, hypnose og spiritisme, havde N. forgæves forsøgt at hypnotisere ham, og det var heller ikke lykkedes for N., da han efter deres løsladelse havde brugt æter.

H.s breve til familien og andre drejede sig på dette stadium af sagen for en stor del om de ham af højere magter pålagte opgaver. Gud havde givet ham personlig ordre til at forhindre krige og opbygge og lede et verdenssamfund, hvor Gud og mennesket var eet. Før H. fik den endelige magt, måtte han dog være frigjort fra materien, d.v.s. fra alle bånd, der bandt ham til den øjeblikkelige verden. Det var sikkert, at han, der sammenlignede sig med Jeanne d'Arc, ville blive frifundet, for ingen kunne straffes for at lyde Guds bud. Han kunne ikke angre, da dette ville være at fornægte Gud.

*

Politiet havde straks, da H. var blevet anholdt, mistanke om, at han også havde begået røveriet i forstadsbanken den 23. august 1950. Bankpersonalets signalement af gerningsmanden passede på H., og ved en konfrontation mente en af bankfolkene at kunne genkende ham. Han havde den pågældende dag ikke været på arbejde, og også andre omstændigheder pegede mod ham som gerningsmanden. Han nægtede at have begået røveriet.

I oktober 1951 henvendte fru H. sig imidlertid til politiet og fortalte, at hun var sikker på, at H. også havde begået dette røveri. Hun havde af forskellige grunde fået mistanke til ham, og da hun spurgte ham, om han var gerningsmanden, indrømmede han det. Pengene skulle anvendes til illegalt arbejde under en besættelse af landet. Da N. den 24. august kom på besøg fortalte hun ham, at H. havde indrømmet, at det var ham, der havde begået røveriet.

H. benægtede rigtigheden af fru H.'s forklaring, og da hun fastholdt denne i hans nærværelse, ville han have skilsmisse. Nogle dage senere tilstod H., at han var gerningsmand til røveriet. Tilståelsen var i overensstemmelse med det faktisk passerede. Pengene var anvendt til udrustning af illegale grupper til bekæmpelse af en invasionsmagt. N. havde intet haft med røveriet at gøre og var ikke engang medlem af grupperne. Allerede den følgende dag trak H. imidlertid tilståelsen tilbage.

N. blev sigtet for at være medskyldig i røveriet. Han nægtede at udtale sig.

*

Sideløbende med efterforskningen var H. til undersøgelse hos politiets overlæge i psykiatri, dr. med. Max Schmidt, hvis erklæring forelå omkring midten af december 1951, og som fremhævede, at N. under afsoningen og senere uden tvivl havde haft en overordentlig skabnesvanger indflydelse på H. og havde fremkaldt hans religiøstreformatriske vrangforestillinger om skytsånden og de ham pålagte guddommelige opgaver. Da Schmidt overfor H. gjorde gældende, at der ville komme mening i sagen ved at identificere N. med skytsånden, benægtede H. stejlt, fanatisk og på en måde, der forekom utroværdigt, at dække over N. Det kunne ikke på det foreliggende grundlag afgøres, om H.s vrangforestillinger alene var af psykogen natur og måtte henføres til hypnotiske og andre lignende eksperimenter.

Lægeerklæringen konkluderede i, at H. ikke var åndssvag, men velbegavet. Han var fundet sindssyg, lidende af en parafren schizofreni, udviklet på basis af en udtalt schizoid, noget hysteriform og suggestiv psykopati og måtte formodes også at have været det på gerningstidspunkterne. Det fremhævedes, at det kliniske billede af sindslidelsen ikke var almindeligt og afveg væsentligt fra de sædvanligt forekommende sygdomsbilleder. Diagnosen af sindslidelsen kunne være tvivl underkastet og muligt kunne der foreligge en psykogen sindslidelse hos en hysteriformt præget schizoid psykopat. Også i konklusionen understregedes N.s indflydelse på H. og N.s væsentlige betydning i hvert fald for udformningen af H.s vrangforestillinger. H. måtte anses for uegnet til påvirkning gennem straf. Hans overordentlige farlighed for retssikkerheden indicerede anbringelse på sikringsanstalten i Nykøbing Sjælland.

*

H., der var bekendt med lægeerklæringens vurdering af hans mentale tilstand, skrev i løbet af julen 1951 en redegørelse for sagen og afleverede den umiddelbart efter nytår til politiet. Redegørelsen var udtryk for et fuldstændigt omslag i hans forklaringer. Ikke blot tilstod han påny bankrøveriet i august 1950, men han hævdede nu, at den virkelige sammenhæng var, at N. var identisk med skytsånden, og at det således reelt var efter N.s befaling, at han havde begået røveriet i august 1950 og i 1951 forsøgt røveri i banken på Nørrebro. Først nu følte H. sig så frigjort fra N.s indflydelse, at han kunne fortælle sandheden.

I redegørelsens indledning beskrev H. sin sindstilstand, efter at han i sommeren 1945, 22 år gammel, var blevet fængslet for landssvig og regnede med at blive idømt livsvarigt fængsel. I halvandet år var han varetægtsfange, og hver dag var ham en evighed. Hans egen ulykke blev det altovervældende i hans bevidsthed, og for at holde sig oppe, måtte han søge en mening med tilværelsen. Han gjorde gældende, at han på denne baggrund ville være et let bytte for den, som havde til hensigt at benytte hans deprimerede tilstand til at udnytte ham til egen fordel.

H. lærte, efter at han i efteråret 1946 var dømt for landssvig, i foråret 1947 N. at kende i statsfængslet i Horsens, hvor de kom til at arbejde sammen på et værksted. Det afslørede hurtigt, at de begge havde interesse for religionsfilosofi, yoga, spiritisme og hypnose og for politik. Det var nu H.s opfattelse, at N. allerede dengang undfangede den idé at søge at gøre H. til et redskab, som kunne benyttes til forbrydelser og derved skaffe N. penge.

Under deres samtaler fortalte N. om yoga og hypnose på en sådan måde, at de for H. stod som et og det samme. N. fik H. interesseret i yogiernes træningssystemer og berettede om hypnotiske forsøg, som han havde overværet og deltaget i i »foreningen for psykisk forskning«. Forsøgene betragtede N. som bekræftelse af rigtigheden af yogalæren, som bl. a. hævdede muligheden af åndelig expansion. N.s udredninger fandt en gunstig grobund hos H., hvis behov for under de forhåndenværende forhold at finde en mening i tilværelsen stadig var stor. N. foreslog, at de skulle begynde at træne yogaøvelser og forsøge hypnotiske eksperimenter, og for mere uforstyrret end på værkstedet at kunne gøre dette, søgte H. om tilladelse til at dele celle med N. H. fik tilladelsen, og de sad derefter alene i samme celle i knapt halvandet år og var også sammen om dagen under arbejdet på værkstedet. Den første tid i cellen beskæftigede de sig med yogaøvelser og hypnoseforsøg. Som vejledning benyttede de en bog, som N. havde. I yoga trænede de åndedrætsøvelser og yogastillinger med koncentrationer, der var dels udadvendte, d.v.s. rettede mod genstande i omverdenen, og dels indadvendte betragtninger. Iøvrigt eksperimenterede de med håndlåsningforsøg og med at gøre arme eller ben stive. Det var herunder lettere for H. at opnå resultater med N. end omvendt, og N. fortalte da også, at han var nem at

hypnotisere. Efterhånden gik N. over til at anvende liggende afslapningsøvelser og magnetiske strygninger, dels for at afslappe musklerne og dels for at standse al tankevirksomhed. Til afslapningsøvelserne knyttede N. suggestioner om, at H., når han var helt afslappet og tanketom, fik en følelse af at »være eet med det guddommelige«, og at denne følelse stadig ville blive stærkere og stærkere. Øvelserne, der, netop på grund af at H. var vanskeligst at opnå resultater med, som oftest havde H. som objekt, fandt sted om aftenen og opløste sig i søvn ud på natten.

En aften, da H. tilsyneladende havde bragt N. i let hypnose, lancerede N. skytsånden og »hermed begyndte det hele først for alvor«. N. var ikke længere H.s ven, men det redskab, som skytsånden som et medie betjente sig af i sit arbejde med H. Skytsånden krævede, at H. isolerede sig fra sine kammerater blandt fangerne, og han måtte ikke engang tale med dem. Koncentrationerne fortsatte, og gennem hypnose og suggestioner måtte H. efter skytsåndens befaling gennemleve alle kriminelle handlinger. Han måtte dræbe sine forældre og sin broder, og alt havde som baggrund, at en yogi kan alt. For H. eksisterede efterhånden kun skytsånden og dens krav til ham, og hans egne følelser, meninger, moral og begreber var ophørt at eksistere. N. pålagde ham aldrig at omtale skytsånden, hvis meddelelser N. efter nogen tids forløb direkte, lige som om det var en telefonbesked, lod tilflyde H., og uden at det som tidligere var nødvendigt at bringe N. i hypnose.

Da H. blev løsladt i oktober 1949, satte han sig straks i forbindelse med N. og ikke med sine forældre. N. foranledigede dog, at H. tilbragte den første aften på fri fod hos sin far og mor, men allerede næste dag var han sammen med N. i dennes hjem. N. havde sine planer klar. Skytsånden ville, at de skulle påbegynde arbejdet på realiseringen af de H. af guddommelige magter pålagte politiske opgaver, som også under afsoningen var diskuteret indgående mellem dem, og af en undergrundsbevægelse med henblik på modstand under en besættelse af landet. Pengene skulle skaffes ved oprettelsen af et psykofysisk institut, hvis formål var undervisning i hypnose, og som H. måtte financiere, bl. a. ved hjælp af 700 kr., han havde fået ved sin løsladelse af forældrene. Foretagendet medførte kun udgifter og blev hurtigt opgivet, men havde været en »udmærket yogatræning«. Afslapningsøvelser og koncentrationer i forbindelse med skytsåndens krav fortsatte som under afsoningen og mindst et par gange ugentlig.

Omkring nytår 1951 tog H. arbejde i sit fag som værktøjsmager. Han tjente mindst 200 kr. om ugen, men måtte efter skytsåndens befaling aflevere næsten hele beløbet til N. og ovenikøbet låne penge til N. hos familie og venner. Afleveringen af lønnen begrundedes bl. a. med, at det var træning i frigørelse fra det materielle. H.s forældre, hos hvem han boede, fattede mistanke, fordi han aldrig havde penge, og faderen spurgte flere gange, om N., hvem H. fortalte alt, havde en klemme på ham, hvad han selv-

følgelig bestred. Samtidig hermed begyndte skytsånden at bringe på tale, at H. skulle gifte sig, og N. foranledigede, at H. traf sammen med en ung pige, som lige var noget for ham. Skytsånden så »hjertelig gerne«, at han giftede sig med hende, men det skulle være nu, for senere forestod der andre opgaver. H. blev gift med den unge pige i april 1950, men nogle dage før brylluppet krævede skytsånden en aften, da hun, H. og N. var sammen hjemme hos N., at N. skulle stå i forhold til hende. Det var nødvendigt, at H. var fuldstændig frigjort fra materien, inden han kunne tage sine endelige opgaver op, og derfor måtte han bringe dette offer. H. kom i det vildeste oprør. Han fik af N. magnetiske strygninger, og det pålagdes ham ikke at svigte nu i det allermost afgørende. Det gik, som skytsånden ønskede.

Da N., efter at H. var blevet gift, konstaterede, at H. virkelig holdt af sin hustru, måtte H. efter skytsåndens befaling ud på soldature med N. Det kostede mange penge. Desuden kom N. gang på gang under sine soldature hjem hos H., som, da det nu var skytsåndens ønske, måtte financiere N.s fortsatte soldatier. Fru H. var ulykkelig, også fordi N. blandede sig i hjemmets forhold iøvrigt og ville bestemme økonomien. Skytsånden var ikke tilfreds med fru H. Hun brugte for mange penge og var ikke god nok til H. Som forklaring på, at H. var så meget væk om aftenen skulle han, der, når han var ude, altid var på besøg hos N., fortælle hende, at han arbejdede på opbygningen af en illegal bevægelse. N. sagde selv til hende, at H.s ugeløn — hun havde selv arbejde — gik til bevægelsen, men hun måtte af sikkerhedsgrunde ikke få nærmere at vide. Hun troede på, at H. var chef for den illegale bevægelse.

Da skytsåndens krav til H.s økonomi til fordel for N. gav sig udslag i så store udskrivninger, at de ikke kunne realiseres i længden, blev det klart for N., at der måtte bringes andre metoder i anvendelse. De følgende koncentrationer, der indledtes som yoga-træning, og under hvilke N. anvendte æter og senere kloroform, drejede sig om bankrøverier, som blev gennemgået i alle enkeltheder, og N. erklærede, at de nu nærmede sig de sidste afgørende faser, inden de endelige opgaver skulle tages op. Koncentrationerne fortsattes regelmæssigt i den følgende tid, og hen på sommeren 1950 skulle de realiseres. H.s modstand herimod blev overvundet ved suggestioner og strygninger. En dag i august, da de begge med deres hustruer havde været på tur, viste N. H., hvor i en skov i nærheden af København skytsånden ønskede, pengene fra bankrøveriet skulle lægges. Under en koncentration i den følgende uge blev det fastlagt, at røveriet skulle forsøges i en forstadsbank i nærheden af H.s bopæl. H. var ude af stand til at sige, om det var N. eller ham, der foreslog banken, men alle detaljer blev af N. gennemgået under koncentrationer, og den 21. august blev bestemt som den dag, røveriet skulle iværksættes. Han huskede ikke, hvad han foretog sig om morgenen. Han simulerede

muligvis syg og blev hjemme, men da fru H. var gået på arbejde, prøvekørte han på cykle den tur, som under koncentrationerne var indøvet. Under turen kom han i vildt indre oprør og følte, at enten måtte han fuldtud gennemføre røveriet eller også opgive sit forhold til skytsånden. Han kunne ligesom ingen af delene. Han havde ingen erindring om, hvad der skete resten af dagen udover, at han for enhver pris måtte tale med N., og det lykkedes ham vistnok også. En følgende koncentration bragte ro og endte med, at han også den 23. august skulle foregive at være syg, blive hjemme og sørge for, at fru H. dog tog på arbejde. Om formiddagen fik han besøg af N., som i forbindelse med en fornyet gennemgang af røveriet anvendte strygninger og suggestioner. H. drak efter N.s ønske en lille snaps med peber, og N. gik efter at have givet afsluttende instruktioner og aftalt, at han og H. efter røveriet skulle mødes i skoven, hvorfra H., når pengene var gemt, straks skulle tage hjem og ved at vaske op og tømme askebægre fjerne sporene efter N.s besøg. Få minutter efter cyklede H. til banken og forøvede røveriet ganske som planlagt. I bil kørte han til skoven, traf N. og overlod ham pengene. Da H. kom hjem, var fru H. uventet kommet hjem. Det slog klik for ham, og han gik igen for at telefonere til N., der beroligede ham og sagde, at han skulle gå til sengs. Den følgende formiddag kom N. igen hjem til H., som stadig lå i sengen, og som fik strygninger og pålæg om, at det var vigtigt at holde N. udenfor. H. fik senere besked om overfor fru H. at tilstå, at han havde været hende utro, og at de glas og snavsede askebægre, som stammede fra N.s besøg den 23., og som han ikke havde nået at fjerne, havde sin forklaring i, at H. havde haft en veninde på besøg.

I det næste halve år havde H. en følelse af tiden nærmest som et stort nu, hvor forskellige begivenheder på en måde skete på samme dag. Han havde ingen tidsfornemmelse, og begivenhedernes indbyrdes placering var meget svævende. N. fortsatte med at få penge af H., og skytsånden interesserede sig stærkt for en nedsettelse af H.s budget. Den gav således ordre til, at H. skulle skaffe sig en billigere lejlighed, og at han måtte spare. N. truede fru H. med, at hvis hun ikke gik med til flytningen og gjorde som han ville, skulle han sørge for, at ægtefællerne blev skilt, og en aften tog han og H. ud på en større soldetur, efter at N. havde fortalt fru H., at han skulle skaffe H. en ny kone. Da H. efter et par dages solderier kom hjem igen, havde fru H. forladt hjemmet, men med skytsåndens sanktion fik H., med hvis indsats den havde været »udmærket tilfreds«, forholdet mellem ægtefællerne gjort godt igen, og flytningen blev opgivet.

En aften i H.s hjem forsøgte N. at begå voldtagt mod fru H., som værgede for sig, og som han slog, så hun bagefter var sygemeldt. Skytsånden havde under optrinnet beordret H. til at forholde sig helt passiv og sagt, at det var en af de sidste meget vigtige prøver.

Efter skytsåndens befaling gik H. ind i en spiritistisk menighed og blev medlem af »foreningen for psykisk forskning».

Skitsen af postkontoret blev udført på skytsåndens befaling. Det var meget vigtigt, at fru H. ikke blot tegnede den, men også skrev på den, således at det kunne se ud, som om hun havde foreslået H. et røveri. H. skulle vise skitsen til N., der ville give udtryk for forfærdelse over fru H.s planer og tage skitsen fra H. Skytsånden lagde ikke skjul på, at det hele havde til formål at uskadeliggøre fru H., hvis hun røbede, at H. havde begået røveriet den 23. august, og gav udtryk for mistanke om, at N. var medgeringsmand. Alt gik som planlagt, men den omstændighed, at H. ved sin anholdelse i marts 1951 havde skitsen på sig, har nu bagefter bibragt ham den opfattelse, at dette havde N. i hemmelighed sørget for.

Forberedelserne til det næste røveri tog sin begyndelse først i 1951. Skytsånden havde ikke været helt tilfreds med røveriet i august 1950. Koncentrationer om bankrøveriet påbegyndtes derfor påny, og konkrete planer tog efterhånden form. Skytsånden udpegede banken på Nørrebro og stedet, hvor pengene efter røveriet skulle lægges. H. blev inviteret hjem hos N.s tante og lovede at besøge hende senere. Tilsidst fik han af skytsånden ordre til at udarbejde planer for D.N.K.P., idet det virkelige arbejde nu skulle påbegyndes. Alle enkeltheder vedrørende røveriets udførelse blev fastlagt og atter og atter gennemgået under koncentrationer. Den 28. marts om aftenen havde N. hjem til sig inviteret en politisk interesseret bekendt, som skulle hjælpe H. med hans politiske planer. På mødet førte N. de store ord, og H. fortalte, hvad skytsånden havde pålagt ham at sige. Da gæsten var gået, fik H. af skytsånden påbud om under røveriets udførelse den følgende dag ikke at svigte. Alt afhang af ham, og hvis han svigtede, hvad han selvfølgelig ikke kunne, var alt forbi, og han ville i evighed være fortabt. Det gik som tidligere beskrevet.

Redegørelsen sluttede med, at skytsånden på et meget tidligt tidspunkt var begyndt at instruere H. om, at hvis han under røverierne blev pågrebet, skulle N. under alle omstændigheder holdes udenfor. Hvis det gik godt, ville skytsånden, når tiden dertil var inde, lade N. hjælpe sig ud. Det var også vigtigt, at H., såfremt han blev pågrebet, fortalte om, at han skulle styre og samle Norden, da dette ville hjælpe ham meget. H. måtte aldrig stole på politiet. Hvis han kunne overholde disse regler, som gang på gang indskræpedes ham under koncentrationer, og navnlig nødvendigheden af at holde N. udenfor, ville enhver læge erklære ham for sindssyg. Dette skulle H. ikke være ked af, for det havde en mening, som H. først senere ville forstå.

Nu var han imidlertid kommet til at forstå og foretrak at lægge kortene på bordet.

Umiddelbart efter redegørelsens fremkomst havde overlæge Schmidt en samtale med H. og afgav i begyndelsen af januar 1952 en ny erklæring, hvorefter de oplysninger, H. nu var fremkommet med, på alle væsentlige punkter måtte anses for at være i overensstemmelse med sandheden. Han havde i det væsentlige korrigert alle sine tidligere vrangforestillinger og kunne ikke længere anses for sindssyg, men måtte stadig anses for at have været det på gerningstidspunkterne. Den indre sandsynlighed i forklaringerne nu fandtes betydelig, og der var ikke fundet punkter, der ud fra psykiatrisk erfaring måtte anses for usandsynlige. Det havde i virkeligheden hele tiden været Schmidt's opfattelse, at forholdene måtte ligge omtrent som redegjort for. H. havde efter det foreliggende oplevet skytsånden ikke som en hørelshallucination, men som et led i hypnose og mediumistiske seancer, delvis siden fortsat som vågensuggestioner, men også som virkelig hypnose.

N., hvis kommentar til redegørelsen var, at det var sindssyg mands tale, blev i januar 1952 på grundlag af de fremkomne oplysninger påny fængslet.

Fremstillingen i redegørelsen blev fremover det faste udgangspunkt for H.s forklaringer, som blev en uddybning og supplerings af redegørelsen. Han fremkom således med oplysninger om, at skytsånden allerede i Horsens havde fået betegnelsen X, at X var signalet, der umiddelbart fik ham til at føle kontakten med de guddommelige magter, at han ofte havde haft enesamtaler med X, og at X engang, da han først i januar 1949 efter X's befaling flygtede fra en straffelejre i Sønderjylland, havde åbenbaret sig for ham i en vorherrelignende skikkelse på en tysk landevej.

*

I april 1952 påbegyndte overlæge, dr. med. *Reiter*, Københavns kommunehospitals psykiatriske afdeling, i henhold til en af retten afsagt kendelse om, at H., hvis tilregnelighed retslægerrådet havde fundet tvivlsom, skulle indlægges på hospital til nærmere undersøgelse, sin observation af H., og i juni 1953 forelå en erklæring på ca. 370 sider.

Den indledtes med en nøje gennemgang af H.s familiemæssige og personlige forhold under barndom og opvækst og hans tilknytning til nazismen, der over Nationalsocialistisk Ungdom, D.N.S.A.P.s S.A. og Schalburgkorpset endte i hans medlemskab af »Hipokorpset«.

I indledningen redegjordes yderligere for H.s tjeneste i »Hipokorpset«, hvor han havde deltaget i udrykninger som led i bekæmpelse af modstandsbevægelsen, for hans sindstilstand efter fængslingen i foråret 1945 og under den første tid af afsoningen i Horsens statsfængsel, hvor han indsattes i efteråret 1946, for bekendtskabet med N. i foråret 1947 og dets udvikling under

afsoningen og efter begges løsladelse, for de strafbare handlinger, for H.s forklaringer til politiet indtil observationens påbegyndelse og for overlæge Schmidts erklæringer vedrørende H. Grundlaget for fremstillingen var dels en af H. nedskrevet beretning om sit levnedsløb, dels samtaler, Reiter havde med ham, med fru H. og med hans forældre, og dels en gennemgang af sagens akter, herunder en summarisk gengivelse af de vidneforklaringer, der var afgivet under efterforskningen.

Reiter opgjorde på det i indledningen skildrede grundlag sin problemstilling således:

1. Bestod den af overlæge Schmidt påviste abnorme sindstilstand — en schizofrenilignende forrykthedstilstand — stadig eller havde tilstanden ændret sig i tilslutning til den redegørelse for sagen, som H. fremkom med omkring nytår 1952?
2. Hvad enten det ene eller det andet måtte være tilfældet, drejede det sig så hos H. om en anlægsbettinget sindssygdom med et særpræg, der skyldtes intensiv sjælelig påvirkning fra N.s side, eller var det en »kunstigt« frembragt sindssygdomslignende tilstand, og i bekræftende fald af hvilken art havde da N.s påvirkning været??
3. Havde påvirkningen eventuelt været omhyggeligt planlagt og målbevidst gennemført hypnose?
4. Under hensyn til det tvivlsomme spørgsmål om, hvorvidt det er muligt gennem hypnose at bevæge en anden person til kriminelle handlinger, der strider mod den pågældendes etiske indstilling og adfærd, var det nødvendigt at søge at finde frem til H.s grundpersonlighed eller i hvert fald til den personlighed, der fandtes, før påvirkningen tog sin begyndelse.

Som hovedproblem opstilledes, om det kunne lykkes at finde sikre tegn på, at H. havde været genstand for en langvarig og intensiv hypnotisk behandling fra N.s side, og, hvis dette var tilfældet, at søge rekonstrueret, hvorledes behandlingen havde fundet sted, og forløbet af den sjælelige udvikling hos H. under den hypnotiske indvirkning.

Under en række indledende samtaler med Reiter var H. i begyndelsen neurotisk spændt, men viste efterhånden tydelige tegn på god kontakt og stigende tryghedsfølelse. Han fortalte spontant om forholdet mellem ham og N., deres eksperimenter med yoga og hypnose, skytsånden eller X's manifestation og berettede herom i det væsentlige som i sin redegørelse. Nogen forrykthedstilstand kunne ikke konstateres, men alt tydede på, at den havde været til stede.

Observationens næste fase var en undersøgelse af, om H. var modtagelig for hypnotisk påvirkning, og hans eventuelle reaktion herpå. I erklæringen er indgående beskrevet den anvendte teknik og dennes resultater. Undersøgelsen godtgjorde, at H., som det

i begyndelsen var vanskeligt for Reiter at hypnotisere, dog havde vist sig at være i højeste grad tilgængelig for hypnotisk påvirkning og hørte til den kreds af personer, de somnambule, der er maksimalt suggestible.

H.s sindstilstand under forskellige betydningsfulde situationer, derunder forberedelsen til og udførelsen af de kriminelle handlinger og hvilke impulser og motiveringer, der måtte ligge til grund for disse, søgtes belyst ved regressioner under utvivlsomt dyb, somnambul hypnose. H.s udtalelser under regressionsforsøgene, som var forbundet med hæmningssuggestioner mod konfabulering og bevidst usandhed, blev optaget på stålband, og flere af disse er gengivet in extenso i observationserklæringen, således hans deltagelse i udrykninger i hipokorpsset, hans møde med X under flugten til Tyskland, hans første møde med fru H., begivenhederne den aften, N. efter H.s forklaring havde samleje med fru H., koncentrationer om drab på tilfældige personer og på moderen, forberedelserne til og udførelsen af bankrøveriet i august 1950, forberedelserne til det planlagte roveri i banken på Norrebro den 29. marts 1951, og selve denne dag passerede.

H.s gengivelser under regressionerne faldt uden tvøen, og i tilfælde hvor disse vedrørte andre signifikante personligheder, identificerede han sig med de pågældende, imiterede deres stemme og væremåde, sprog og stemme. Alt tydede på en virkelig, fuldstændig trofast gengivelse af det oplevede, som han refererede med en nøjagtighed og objektivitet, der ville være umulig i vågen tilstand. Ved regressive gentagelser af samme situation var der næsten total overensstemmelse i udtalelserne. H. var uden erindring om det passerede, medmindre det modsatte suggereredes. Reiter fandt derfor det materiale, der fremkom under regressionsforsøgene, subjektivt sandfærdigt og i alt væsentligt en objektivt tro gengivelse af tidligere oplevelsesspor.

Med henblik på en hypnoanalytisk rekonstruktion af måden, hvorpå den hypnotisk-suggestive påvirkning af H. var foregået og sat i system, lod Reiter H. nedskrive en beretning om tiden fra 1940, da H. gik ind i den nazistiske ungdomsbevægelse, og frem til den 29. marts 1951. Beretningen ville være et ikke uvigtigt led i en nogenlunde fuldstændig rekonstruktion af den psykologiske baggrund for forbrydelserne og for opståen, udvikling, indre betingethed og psykologisk indhold af den psykoselignende tilstand, som H. på gerningstidspunkterne måtte formodes at have befundet sig i.

Beretningen blev til under indflydelse af en fast, gennem længere tid fra seance til seance videreført, posthypnotisk suggestion, som gik ud på, at H. i varetægtsfængslet uden følelse af tvang eller af at være under fremmed indflydelse ville få en stærk trang til at skrive om alt, hvad han havde oplevet i ovennævnte tidsrum. Erindringerne ville strømme ind på ham, og han ville opleve alt meget klart, samtidig med at han ville have en følelse af,

at det hele var noget, som ikke direkte berørte ham længere. Nedskrivningen ville, så længe han holdt sig til sandheden, virke befriende, men hvis han løj, ville han få den elendigste samvittighed, blive grebet af angst og panik og ikke kunne skrive for krampe i armen.

H. realiserede den posthypnotiske suggestion ved fra foråret 1944 til hver seance at medbringe et afsnit af beretningen, hvis nedskrivning, sagde han, føltes som en byrde, han læssede af sig. Beretningen fyldte ialt 174 tætskrevne foliosider.

Beretningens skildring af forholdet til N. er langt mere detaljeret end i H.s redegørelse fra nytår 1952. Den virker klarere, er bedre disponeret og begivenhederne kronologisk rigtigere placeret. På alle væsentlige områder er der dog ganske identitet mellem H.s omtale af begivenhederne, og det er derfor fundet overflødigt at gå nærmere ind på indholdet af den posthypnotiske beretning, som Reiter fandt psykologisk sammenhængende, og som måtte tillægges en meget høj objektiv sandhedsværdi. Den gav, sammenholdt med regressionerne, mulighed for at foretage en fuldstændig rekonstruktion af gangen i og arten af den overfor H. udøvede påvirkning og fuldtud tilstrækkelig forklaring på H.s psykoselignende tilstand, der havde været direkte motivdannende for de kriminelle handlinger.

De følgende afsnit af erklæringen drejede sig dels om en gengivelse af H.s spontane og suggererede drømme og en vurdering af disse og dels om en redegørelse for H.s sjælelige og legemlige status ved observationens afslutning i juni 1953.

I sidste afsnit før den samlede vurdering af det under observationen fremkomne drøftes spørgsmålet om muligheden for gennem hypnose at bevæge en person til at begå kriminelle handlinger, som det må antages, at den pågældende ellers ikke ville have begået. Den foreliggende litteratur med dens opfattelser for og imod gennemgås. Reiter gør gældende, at divergenserne formentlig står i forbindelse med dels forfatterens forhåndsindstilling og dels, at forsøgene, når de mislykkes, har været udført med for enkel og direkte teknik, idet man umiddelbart har sat ind mod forsøgspersonens etiske modstandskraft i stedet for med større udsigt til at opnå positive resultater at søge på enhver måde at omgå denne, f. ex. ved virkelighedsforfalskning. Der redegøres for det af S. Young i hans bog: »Experimental hypnosis (ed. le Cron. New York 1952) forfægtede standpunkt, at der skulle være udsigt til gennem hypnose at opnå resultater, hvis suggestionerne bygges op fra et forberedende stadium til den endelige formulering og der gives forsøgspersonen tid til subjektivt at acceptere suggestionerne, hvis der kunstigt opbygges komplekser, der ligger på linie med hans forfængelighed, stolthed, æresfølelse, hævnfølelse, begærlighed, trang til magt o.s.v., hvis der appelleres til motivationer, der som hengivenheds- og lydighedstrang, ønske om almagt eller lignende, let lader sig aktivisere under hypnose, hvis

der benyttes transidentifikationer med personer, der er velhavende, initiativrige eller endog med historiske personligheder, og hvis suggestionerne formuleres således, at forholdet mellem hypnotisør og forsøgsperson i sig selv tjener et antisocialt formål, men det samtidig søges undgået, at forsøgspersonen får nogen forståelse heraf. Der skulle herigennem være mulighed for at eliminere en moralsk konflikt ved gennem den hypnotisk inducerede virkelighedsforfalskning, herunder også vedrørende personlige forhold, og ved hjælp af hallucinationer at bibringe forsøgspersonen den vildfarelse, at hans handlinger, trods det de tjener et antisocialt, eventuelt et forbryderisk formål, alligevel er i overensstemmelse med hans almindelige moralitet, eventuelt med en højere, og ved appel til de højeste og stærkeste motiver hos ham.

Reiters egen opfattelse har, siden han for ca. 18 år siden begyndte at beskæftige sig med dette problem, været, at misbrug af hypnose til forbryderiske formål i sig selv måtte være mulig. Han er enig i, at en virkelighedsforfalskning, hvorved personens normale jeg og overjeg gennem hypnose omgås samtidig med, at der appelleres til den pågældendes forfængelighed, ærgerrighed o.s.v., er yderligere effektiv. Afsnittet slutter med en oversigt over områdets sparsomme kasuistik. Heidelberg-sagen og den svenske Salasag refereres.

I observationserklæringens meget omfattende konklusion betegnes H. som velbegavet. På gerningstidspunkterne led han af en dybtgående bevidstheds- og personlighedsforandring, der kunne betegnes som eller i hvert fald sidestilles med en sindssygdom med ejendommeligt særpræg, sådan som i overlæge Schmidt's erklæring beskrevet. Sindssygdommen var fremkaldt ad kunstig vej gennem hypnotisk indvirkning fra N.s side. Resten af sindslidelsen bestod endnu ved observationens begyndelse, men var nu forsåvidt helbredt, men havde efterladt en svær neuroselignende tilstand.

Karakterologisk kan H. (han er eenægget tvilling) ikke anses for at være psykopat, men må betegnes som en schizoid personlighed med latente aggressionstendenser i sit driftsliv og som karakterneurotiker. Fænomenologisk beskrives H. som en allerede fra barndommen romantisk drømmernatur, som en idealist med udtalte religiøst-mystiske tilbøjeligheder og som en ærgerrig, emotionelt meget umoden, udviklingshæmmet og inderst inde meget selvusikker personlighed. Han er udtalt suggestibel med et omfattende hypnoseberedskab. I pubertetsalderen var han en realitetsfjern, romantisk drømmernatur med høje idealer, for hvem religiøsitet spillede en betydelig rolle. Han var i fremtrædende grad præget af pubertetens umodenhed og mangel på evne til selvstændig og kritisk vurdering. Han var absolut ufordærvet og uden amoralske karaktertræk.

H.s medlemsskab i den nazistiske ungdomsbewægelse må ses på baggrund af hans umodenhed, mangel på kritisk sans og ønsket

om at realisere høje idealer og nå nogle af målene for sin ærgerrighed. Den sidste konsekvens af hans politiske tilknytningsforhold, hans tjeneste i »Hipokorpset«, førte ham ud i en tilstand af dyb, pessimistisk præget, desillusion. Hans tyske krigstjeneste havde næppe kunnet undgå at efterlade nogen »krigsmentalitet« i form af en vis foragt for eget og andres liv og ejendom, men til gengæld med skarpere betonedede pligt- og æresbegreber, gruppefølelse, offervillighed o.s.v. På den anden side syntes han ikke at være blevet forsimplet, brutaliseret, afstumpet eller iøvrigt amoralsk.

Under den første tid af afsoningen i statsfængslet i Horsens syntes H. at være præget af desillusion, tvivl og depression. Hans religiøse ressourcer svigtede, og han følte sig som en levende død. I denne tilstand lærte han N. at kende, og han blev efterhånden den eneste betydningsfulde person i H.s verden. Han isolerede sig fra andre i en sådan grad, at det mindede om autisme, og var bundet til N. på en måde, der gav forholdet et latent homosexuelt præg. At denne baggrund virkelig har foreligget findes bestyrket ved det senere forhold mellem fru H. og N.

Den forandring, der skete med H., efter at han havde lært N. at kende, og som var mærkbar for de andre strafafsonere og senere for H.s familie, viste sig under overlæge Schmidt's undersøgelse af ham at være en sindssygdomslignende tilstand, som bestod på gerningstidspunkterne, og som var karakteriseret af religiøst-politisk-reformatoriske vrangforestillinger af direkte motivdannende betydning for de kriminelle handlinger.

Reiters observation havde vist, at H. havde været underkastet en intensiv, dybtgående og formentlig langvarig hypnotisk påvirkning, hvis eftervirkninger ved observationens begyndelse endnu bestod i form af en personlighedsspaltning — hans originærpersonlighed og en »kunstig« personlighed, der var i indbyrdes konflikt om at dominere hans personlighed. Dette gav sig i observationens første faser udslag i, at H., hvis interesse måtte gå ud på at søge at bevise, at hans påstand om at have handlet under hypnotisk indflydelse var rigtig, da også var villig til påny at underkaste sig hypnose fra Reiters side, men i lang tid viste sig næsten uimodtagelig for hypnose. Det lykkedes kun at bringe ham i ganske let hypnose, der forstyrredes ved bagatelaglige påvirkninger, og som ved gentagne forsøg med samme teknik ikke blev dybere, men tværtimod mere overfladisk eller helt udeblev. Der var herefter mulighed for, enten at H. ikke var hypnotisabel, eller at hans uimodtagelighed skyldtes »låsesuggestioner« fra en tidligere hypnotisørs side. Det sidste viste sig at være tilfældet, og låsesystemet afsløredes som et gennem appel til hans pligtfølelse og udnyttelse af hans angst for fortabelse og tilintetgørelse iværksat tabu mod at lade sig hypnotisere af andre. I juli 1952 lykkedes det ved en kombination af hypnotisk påvirkning og injektion af evipan under en dramatisk affektkrise med eet slag at bringe H. i dyb somnambul hypnose, og i løbet af kort tid lod denne til-

stand sig fremkalde gennem et ganske enkelt signal, »P«, mundtligt, skriftligt, telefonisk eller ved tegn.

H.s affektkrise manifesterede sig som en voldsom angst og uro i forbindelse med selve omslaget fra hans tidligere tilsyneladende upåvirkelighed for hypnose til sonnambul reaktion, men også andre forhold tydede på, at »låsesuggestioner« havde været bragt i anvendelse. Således havde N. på et ret tidligt stadium af observationen lejlighed til at forsøge at bringe H., som Reiter i forvejen havde søgt at beskytte med modsuggestioner, i hypnose. Det lykkedes ikke for N., men i dagene derefter kunne Reiter konstatere, at H. var nervøs, urolig og spændt og om natten havde haft mareidtliggende drømme. Under et retsmøde den 1. november 1952 havde N. og H. en ukontrolleret samtale. I de følgende ca. 2 uger var H. endnu mere nervøs og urolig. Han havde hallucinationer, hvorunder han hørte X.s stemme, men det lykkedes atter at bringe ham i ro.

Regressionerne i dyb sonnambul hypnose fandtes at være bevis for, at H. havde udført de kriminelle handlinger i en paranoialignende sindstilstand, som var kunstigt fremkaldt gennem langvarig hypnotisk dressur. Andre påfaldende handlinger fra H.s side — f. ex. optakten til hans ægteskab og hans krav til hans tilkommende hustru om at stå i forhold til N. — skyldtes en tilsvarende hypnotisk påvirkning.

Det var lykkedes experimentelt gennem posthypnotiske suggestioner hos H. punktligt og promte at fremkalde psykiske fænomener og sindstilstande, der var ligeartede med dem, der havde været motividannende for hans kriminelle adfærd. Med kort eller relativ lang realiseringstermin fremkaldtes komplicerede syns- og hørelshallucinationer, depressive forstemninger og kunstige drømme. Det var også lykkedes at fremkalde handlinger, stridende mod hans vanlige adfærd, idet han, der ellers ikke under varetægtsfængslingen havde frembudt disciplinære vanskeligheder af nogen art, som posthypnotisk suggestion med en realiseringstermin på godt 6 dage i fængslet gjorde vrøvl over, at maden var rædden, knaldede tallerkenen i gulvet og skældte groft ud på betjentene. Der var hver gang total glemsel om det passerede under den hypnose, hvor de posthypnotiske suggestioner blev givet.

H.s posthypnotiske beretning, der skulle benyttes til at søge arten og forløbet af den hypnotiske påvirkning samt den anvendte teknik belyst i alle enkeltheder, gennemgås og analyseres. Beretningen findes at godtgøre, at N. målbevist har søgt at tilvejebringe et blindt lystrende redskab, som uden at være klar over, at impulserne kom udefra, var parat til at udføre hans planer. N. var klar over, at det ikke gik an ved suggestioner og ordrer at gå direkte mod H.s moralske modstand og har derfor forsigtigt omgået denne ved en række manøvrer og tricks. Udgangspunktet har været en appel til H.s religiøst-mystiske tilbøjeligheder og en i forbindelse hermed vakt interesse for yoga, hypnose m. v. Han

fik stillet i udsigt, at han gennem opøvning i disse discipliner ville have mulighed for allerede i dette liv, måske allerede under afsoningen, at nå frem til en salig tilstand af indre frigørelse samtidig med, at yogaens almagtsprincip: »en yogi kan alt« søgtes udnyttet til at stimulere hans interesse for deltagelse i eksperimenter under vejledning. H.s forventelige angst for at blive overvældet og overrumplet af N.s personlighed og miste selvstændighed og egen vilje, neutraliseredes ved, at H. under eksperimenterne tilsyneladende nemt opnåede resultater med hensyn til at kunne låse den andens hænder og hypnotisere ham, medens det omvendte viste sig mere vanskeligt. H. bibragtes en følelse af tryghed, og vejen var åben for gensidig systematisk yogatræning og hypnotiske eksperimenter i forbindelse med det etablerede cellefællesskab. Samtidig indkredsedes H.s personlighed ved, at han totalt isoleredes fra kammerater blandt fangerne. Under eksperimenterne søgtes H.s forventninger om gennem yogaøvelser at nå frem til salighedstilstanden, den endelige forening med de guddommelige magter, skærpet og benyttedes til forsigtigt, men konsekvent at bringe hypnose, som formentlig snart fik somnambul karakter, i anvendelse. Desuggestioner undlodes, og H. befandt sig efterhånden i en permanent mere eller mindre dyb trance-tilstand, som måtte formodes at kunne fremkaldes øjeblikkeligt ved et ganske enkelt signal — X.

Under en hypnose, som N. havde ladet H. bringe i, åbenbares som et led i H.s spændte forventninger skytsånden eller X, som talte gennem N. og bragte bud fra de guddommelige magter. X var Guds direkte sendebud til H. og skulle for fremtiden lede alle hans skridt. Til gengæld skulle H. vise blind lydighed overfor X, måtte ikke omtale X til nogen og ikke lade sig hypnotisere af andre. Under denne første åbenbaring trøstede og beroligede X H., som ikke havde lidt forgæves, idet hans genvordigheder havde været en prøve, som han havde bestået. Han var nu udset til under X's ledelse at udføre særlige opgaver. H.s selvtilid og almagtsstræben stimuleredes herigennem, og der skabtes nye forventninger hos ham.

Efterhånden gjorde N. X identisk med sin person, idet han meddelte H. resultatet af sine fortrolige rådslagninger med X og således kom til at tale på dennes vegne og derved indirekte repræsenterede Gud. Gennem posthypnotiske suggestioner gaves X en autonom tilværelse i H.s daglige liv, idet X henvendte sig direkte til ham og en enkelt gang under flugten til Tyskland viste sig for ham. Hos H. fæstnedes og udbyggedes herigennem dette nye overjeg.

I den følgende tid søgtes hos H. fremkaldt en omfattende personlighedsændring, der skulle gøre ham til et robotagtigt redskab for N.s intentioner, og som resulterede i H.s sindssygdomslignende tilstand. Hertil benyttedes transidentifikationer, idet X efterhånden afslørede, at H. var udset til at være grundlæggeren og le-

deren af et mønstersamfund og at skulle samle Nordens riger. H. var altså ikke den lille værktøjsmager og politiske straffefange, men i virkeligheden en ny messias. Gennem yogatræningen ville han opnå almagt, og som en ægte yogi opøvedes han i askese, af-savn og uafhængighed af ydre forhold. Han trænede i frigjort-hed fra vedhængen ved ejendom, og systematisk og forsigtigt som en progressiv destruktion af hans tilvante etiske holdning i under hypnose at udføre forbrydelser, som dramatiseredes i alle enkelt-heder. Der begyndtes med småtyverier, og over indbrud, røveri og mord kulminerede træningen i drab af H.s moder. H. skulle gennem øvelserne lære at iagttage og beherske sine naturlige følelser og reaktioner, der kun var legemets oprør mod åndens frie flugt. Alt begrundedes med en ubetinget lydighedspligt mod H.s høje kald, som tillod ham, som den udvalgte, handlinger, der var utænkelige for almindelige dødelige, men som måtte ses som udtryk for Guds vilje og således tjente højere formål.

Såfremt H. og N. skulle blive skilt under afsoningen eller ved løsladelse til forskellige tidspunkter, pålagdes det H. som en post-hypnotisk suggestion straks og med alle midler at retablere kontakten.

Den af H. fra en straffelejre i Sønderjylland under deres adskillelse under afsoningen iværksatte flugt, der førte ham til Tyskland må vurderes som en posthypnotisk handling, der i Horsens var indøvet i hypnose og iværksattes ved et i forvejen aftalt signal, et julekort fra N. til H.

Ved H.s løsladelse i oktober 1949 søgte han straks kontakt med N. og var ganske ligeglad med sin familie. Den systematiske hypnotiske bearbejdning af H. genoptoges øjeblikkeligt, og hans beredskab viste sig ubeskadiget trods adskillelsen, der havde strakt sig over et lille år. H. tappedes for penge, og da hans familie i begyndelsen af 1950 fattede mistanke om, at N. stod bagved og også bag den forandring, der var sket med H., bragte N. for der-ved at isolere H. fra forældrene hans ægteskab i stand. X lod meddele, at det af hensyn til H.s guddommelige mission ville være nødvendigt, at han giftede sig, og N. arrangerede et møde med den kommende fru H. X skyndte på for at få brylluppet fastsat, og inden to måneder efter det første møde i februar 1950 var H. gift. En halv snes dage forinden forlangte X, at H. skulle kræve af sin kæreste, at hun indlod sig i forhold til N. Efter en hård indre kamp sejrede H.s pligttroskab overfor X og de guddommelige opgaver, og under trusel om at han ellers ville slå op med sin kæreste, og at hendes offer ville være bevis på, at hun elskede ham, gik det som X ønskede. N. kunne efter dette formentlig gå ud fra, at det virkelig var lykkedes ham at omforme H.s personlighed ved gennem et nyt »højere« motivsystem at have skabt en ny moralitet hos ham. H.s mulige latente homoseksuelle binding til N. og dermed afhængigheden af ham forstærkedes antagelig samtidig gennem det skete.

H.s »folkelivsstudier«, som foregik i Nyhavn og lignende kvarterer, og som skete efter ordre fra X med N. som deltager, tilsigtede også en destruktion af H.s naturlige moralitet.

Det pålagdes H. efter giftermålet under hypnose, at han af hensyn til sine guddommelige opgaver måtte være fri og uafhængig i sit ægteskab. Hvis han ikke kunne regere fru H., ville han heller ikke kunne styre Nordens riger. Det lykkedes herved også at isolere H. fra fru H., sådan som han tidligere var blevet isoleret fra sine forældre. Han var overfor hende i den højere morals tjeneste hensynsløs, løgnagtig og uden fortrolighed. Samtidig var H. i sit forhold til N. åben, offervillig, pålidelig og fortalte uforbeholdent alt.

For at vedligeholde det H. foregøglede moralske ledemotiv, d.v.s. hans guddommelige opgaver og herunder realiseringen af et af ham ledet mønstersamfund, planlagdes efter ordre fra X en illegal organisation, der skulle evakuere »landets intelligens« i tilfælde af en invasion. Der foretoges herom henvendelser til forskellige prominente folk, men udover dette gjorde H. intet for at føre organisationen ud i livet eller for at søge at realisere mønstersamfundet. Han handlede kun på X.s befaling. Hans eget initiativ var lammet, og det gennem hypnose inducerede kunstige system, overfor hvilket han var ubetinget lydige, demonstrerede sin antistiske karakter.

Bankrøverierne planlagdes af N. for at skaffe penge. Motiveringen var de guddommelige opgaver, som H. ikke kunne svigte, og til hvis virkeliggørelse ethvert middel var tilladt. Penge skulle skaffes nu. Under hypnose trænedes H. fra omkring midten af 1950 systematisk i bankrøverier, efterhånden med forstadsbanken for øje og mere og mere udpenslet i enkeltheder. H. skulle søges gjort til et sikkert redskab, som handlede ganske uden kendskab til den faktiske baggrund for det skete. Mord på en tilfældig trediemand og på H.s moder opøvedes. Hypnosen søgtes gjort dybere og længere ved anvendelse af æter. Våben anskaffedes. Bankrøveriet fastsattes til den 21. august. Efter at H. var gået hjemmefra med det formål at udføre røveriet, fik pludselig hans normale overjog overtaget. Kollisionen mellem de to systemer i hans personlighed førte til en akut, voldsomt angstbetonet krise. X havde forladt ham, og han frygtede for sin salighed. Krisen resulterede i glemsel for, hvad der skete den pågældende dag. X meddelte ham dog senere, at han trods alt var tilfreds med ham. Det havde været en prøve, som han havde bestået. To dage senere gennemførtes røveriet, efter at H. umiddelbart forinden havde været underkastet hypnose med sædvanlige suggestioner om, at han ikke kunne svigte X og dennes krav. Alt gik nøje efter den forud indøvede plan bortset fra, at fru H. uventet var hjemme, da H., som havde foregivet at være syg og derfor ville blive i sengen, kom til sin bopæl efter at have afleveret pengene til N. H. blev grebet af panik, forlod lejligheden og var først i stand til at

foretage sig noget, da han havde fået direktiver — telefoniske — fra X om, hvordan han skulle forholde sig. Fru H.s udtalelse om, at hun anså H. for at være gerningsmand til røveriet gjorde intet indtryk på ham, der jo blot havde handlet efter X's befalinger og således havde sin samvittighed i orden.

De røvede penge blev senere med X's sanktion overladt N.

Træningen til røveriet i banken på Nørrebro, der tog sin begyndelse kort efter Nytår 1951, fulgte samme linier som før. Stiftelsen af D.N.K.P. toges op for derigennem at bestyrke H. i hans ny moralitet. Det hardrupske hjems økonomi undergravedes ved, at H. fortsat måtte aflevere sine indtægter. H. fik ordre til at indmelde sig i en spiritistisk menighed, og han introduceredes hos N.s tante.

Den 29. marts gik alt i begyndelsen ganske i overensstemmelse med den indexererede plan. Først da H. efter nedskydningen af de to bankfunktionærer stadig ikke havde fået penge udleveret, således som det var forudset ved planlæggelsen, svigtede hans automatiske sikkerhed ham, og han følte det, som om X var borte. Han skød ikke på dem, der søgte at hindre hans flugt, han var bange og lod sig uden modstand anholde.

Reiter anser H.s posthypnotiske beretning for at være psykologisk sammenhængende og i overensstemmelse med sagens objektive kendsgerninger og finder en bekræftelse på dette i udviklingen af H.s psykiske tilstand efter fængslingen, hvor der tilsyneladende fandt en langsom afblegning sted af det gennem årelang træning under hypnotisk påvirkning inducerede kunstige system. I dette spillede også indøvning af autosuggestiv træning en rolle samtidig med, at der som generelt udgangspunkt benyttedes neurotiske strukturer, der i forvejen var til stede hos H. Når maskinen var startet, kunne den arbejde videre ved egen kraft. Det var denne omstændighed, der var baggrunden for H.s psyko-selige tilstand og forklaring på hans oprindelige dækken over N.

Observationens endelige vurdering af H. blev, at han på gerningstidspunkterne havde handlet i en abnorm sindssygdomslignende bevidsthedstilstand og uden egenvilje. Tilstanden, der objektivt diagnosticeredes som en svær, hele hans personlighed forandrende sindssygdom og i hvert fald kunne sidestilles hermed, var udviklet under hypnotisk-suggestiv påvirkning, som ved oplæring i autosuggestion er viderebygget. Impulserne til de kriminelle handlinger var på baggrund af den hos H. kunstigt oparbejdede påvirkelighed direkte givet ham udefra. Han skønnes uegnet til påvirkning af straf. Han var endnu ikke ganske helbredt for sine kunstige sindslidelser, omend nu væsentlig bedret. Han frembød stadig et udtalt psykoseberedskab og trængte til psykiatrisk specialbehandling. Det anbefaledes, at han underkastedes en omhyggelig og dybtgående ambulans psykoterapi, der

fortsattes, indtil han måtte være endelig helbredt for sin sindslidelse og dermed tillige varigt ufarlig for retssikkerheden.

*

I juli 1953 rejste Reiter overfor retten spørgsmål om, indtil domsforhandlingen i sagen tog sin begyndelse, at underkaste H. en nødtørftig, rent vedligeholdende psykoterapi. Formålet var at holde H. fri for tilbagefald til psykose ved at bevare den til Reiter skabte hypnotiske rapport, som også var nødvendig, såfremt nye problemer skulle kræve undersøgelse gennem rehypnotisering. Reiter havde allerede i sin observationserklæring betegnet den hypnotiske rapport til sig som skrøbelig og givet udtryk for, at den i tidens løb uden vedligeholdelse ville blege af.

H. og N. havde omkring midten af juli lejlighed til at læse observationserklæringen, og sidst på måneden havde Reiter, der på forhånd havde udtalt bekymring for, at H. ved uden nærmere forberedelse at blive bekendt med erklæringen ville pådrage sig et psykisk chok, en samtale med ham. H. virkede nervøs, angst og deprimeret, og han drømte om X, som befalede ham at følge sig. Hans angst og nervøsitet og hans drømme var begyndt ved læsningen af observationserklæringen, og han havde fået hele tidsrummet, da han levede med X, ganske nær ind på livet igen. Dette skyldtes, at H. ikke alene havde komplet hukommelsestab med hensyn til indholdet af de af N. givne hypnotiske seancer, indtil genhypnotisering under observationen fandt sted, men H. havde også fuldstændig glemsel for indholdet af Reiters hypnoser. Seancerne hos Reiter havde H. nærmest opfattet som en række goddag'er og farvel'er med perioder af lang og dyb søvn imellem. Den posthypnotiske beretning havde han følt som sin egen indre trang til at skrive sig fra det hele. Læsningen af observationserklæringen afslørede nu på een gang alle Reiters forsøg, hans suggestioner o.s.v., og dette førte til, at H. blev nervøs og usikker og at de begivenheder og hele den verden, hvis virkninger under observationen havde været forsøgt afsvækket, påny trængte sig ind på ham.

Et forsøg på at hypnotisere H. viste, at han var mere modstandsdygtig, men det lykkedes dog uden større vanskelighed at bringe ham i dyb hypnose. 2 dage senere brød det af Reiter oparbejdede hypnoseberedskab totalt sammen under en voldsom og dramatisk, akut, psykotisk, reaktion fra H.s side. Han var ved den pågældende lejlighed meget nervøs og oplyste, at hans tanker stadig kredsede om X, N. og observationserklæringen, som for ham ved læsningen var blevet det X, der sluttede kontakten til de guddommelige magter. Han var dog ikke i tvivl om, at X ingen realitet var. Det lykkedes uden vanskeligheder at bringe H. i somnambul hypnose, og det suggereredes, at N. var tilstede. H. fortalte så, at N. sagde til ham, at det var X's ønske, at H. igen skulle følge X.

Ved et forsøg derefter på hypnotisk forstærkning af en latent og hos den hypnotiserede ubevidst affekt suggereredes, at H. i øjeblikket på bunden af sit sind havde en bestemt følelse, som ville blive stærkere og stadig stærkere. H. kom i voldsom affekt, råbte op om X, der skulle slippe ham, vågnede spontant og begyndte at hulke. Forsøg bagefter på at hypnotisere H., der også satte sig korporligt til modværge, mislykkedes. Efter en beroligende indsprøjtning fortalte han, at han under affektforstærkningen på kanten af en dyb afgrund havde kæmpet med X. Afgrunden var den evige fortabelse, og X tog ham, inden der kom hjælp til, og smed ham ned i den. I samme øjeblik dette skete, smeltede X og Reiter, d.v.s. P, sammen, og han vågnede. Også efter opvågningen fastholdt H. sammensmeltningen. Der var ifølge Reiters beretning om det passerede tale om en kollision mellem det tidligere hypnoseberedskab, der var vakt til live ved læsningen af observationserklæringen, og det af Reiter oparbejdede beredskab, og det passerede svarede slående til de af Pawlov beskrevne kollisioner mellem betingede reflekssystemer. Reiter fandt, at H.s reaktion var den sidste bekræftelse på, at de i observationserklæringen fremsatte anskuelser om H.s sindstilstand og om, at han i forbindelse med anvendelse af »låsesuggestioner« havde været genstand for systematisk hypnotisk påvirkning, var rigtige og fremhævede nødvendigheden af, at H. indlagdes til behandling på Kommunehospitalets psykiatriske afdeling.

Retten modsatte sig imidlertid dette.

*

N. var i tiden december 1952—februar 1953 i henhold til kendelse om observation indlagt til undersøgelse på sindssygehospitalet, Nykøbing Sjælland. Han anmodede gang på gang om, at der måtte blive foretaget hypnoseforsøg med ham, men det afsloges, da der ikke fandtes noget fornuftigt formål hermed. Hans ønske om at blive underkastet narcoanalyse blev heller ikke efterkommet, da det ikke kunne antages, at der derigennem opnåedes nogen væsentlig klarlæggelse af situationen. Han ansås hverken at være sindssyg eller åndssvag. I intellektuel henseende var han normal, dog ret middelmådigt begavet. Karaktermæssigt betegnedes han som udtalt holdningsløs, affektlabil, upålidelig og fantasifuld med ringe moralfølelse og således som psykopat i fremtrædende grad. Formentlig som udslag af hans sjælelige selvusikkerhed måtte ses, at han i lange perioder havde været hengiven til overdreven alkoholnydelse. Hans strafpåvirkelighed var yderst tvivlsom, og såfremt han fandtes skyldig, anbefaledes sikkerhedsforvaring.

*

I en erklæring af 17. februar 1954 fra *retslægerrådet* udtaltes om H., at han efter det foreliggende ikke var åndssvag, men velbegavet. Han var ret stærkt psykopatisk præget, følsom og stærkt

suggestibel. Han havde tidligt vist sig at have overspændt tankegang og en vis interesse for okkulte fænomener. På tidspunkterne for de påsigtede handlinger befandt han sig i en psykisk abnormtilstand, der måtte betegnes som ligestillet med sindssygdom. Da han mentalundersøgte af overlæge Schmidt, var denne abnormtilstand, hvis dominerende symptom var en gruppe øjensynligt stærkt fixerede vrangforestillinger, hvortil antagelig kom hallucinationer, endnu tilstede.

Med udgangspunkt i overlægerne Schmidt's og Reiter's erklæringer udtalte retslægerrådet, at det anså det for at ligge udenfor dets opgave og dets virksomhedsområde at tage stilling til, om det på grundlag af det i akterne iøvrigt foreliggende kunne anses for bevist, at N. havde udøvet en påvirkning på H. som den, der ved mentalobservationerne i sagen var fundet at måtte være forudsætningen for hans tilstand på gerningstidspunkterne og i tiden forud, da han forberedte forbrydelserne, men at der ikke principielt var noget til hinder for, at sådanne sjælelige abnormtilstande kunne udvikle sig under ydre påvirkninger af den i sagen omhandlede beskaffenhed.

Der sås ikke at være holdepunkter for den antagelse, at forbrydelserne var udført i egentlig forstand under hypnose. Han havde ved gerningernes udførelse været ved vågen bevidsthed og bagefter haft erindring om det passerede. Ejheller sås det med sikkerhed at være godtgjort, at forbrydelserne var udført som posthypnotisk suggestion, d.v.s., at handlinger, som det under hypnose var befalet den hypnotiserede at udføre på et bestemt tidspunkt efter opvågningen, bragtes til udførelse efter en tvangsmæssig indskydelse, over hvis begrundelse den handlende ikke dannede sig nogen mening. Derimod måtte man efter alt det foreliggende antage, at der hos H. gradvis havde udviklet sig en dybtgribende personlighedsændring, der efterhånden — som anført — antog karakter af en abnormtilstand, der måtte ligestilles med sindssygdom, og hvorunder han havde været behersket af forestillinger og tilskyndelser, som han ikke kunne modstå, og som lå udenfor hans normale sjæleliv.

Selv om de egentlige sindssygelige symptomer nu syntes at være svundne, kunne H. ikke anses for at være helbredt. Den dybtgribende personlighedssplittelse, som var påvist, ville sikkert kun langsomt udjævnes. Rådet så derfor også med ikke ringe betænkelighed på H.s kriminelle prognose. Rent bortset fra hans store påvirkelighed, der under givne omstændigheder kunne medføre, at han påny mistede holdet på sig selv, var det et spørgsmål, om den forestillingsverden, der nu i så lang tid havde behersket ham, ikke lejlighedsvis påny kunne trænge sig frem i hans bevidsthed. Rådet mente derfor, at han indtil videre måtte betragtes som farlig for retssikkerheden, og det tilrådedes, at han anbragtes på et sindssygehospital, eller, såfremt sikkerhedshensyn fandtes at måtte kræve anden anbringelse, da i psykopatforvaringsanstalten.

Om N. udtalte rådet, at han var dette bekendt fra tidligere sager, efter det foreliggende ikke var sindssyg og ikke kunne antages at have været det på tiden for de påsigtede handlinger. Han var heller ikke åndssvag. Hans begavelse lå fuldt ud inden for det normale rammer. Den var ved forskellige mentalobservationer fundet at være ret middelmådig og måtte efter samtlige foreliggende oplysninger antages at være temmelig ujævn.

Han måtte antages at være en udtalt psykopat. Hans mest fremtrædende psykopatiske karaktertræk var tidligere holdningsløshed, affektuligevægt, fantasi og tilbøjelighed til hysteriforme reaktioner. Med årene syntes selvhævdelse, upålidelighed og dybtgående amoralitet og asocialitet at være blevet mere fremherskende. Et betydeligt alkoholmisbrug havde gennem en lang årrække gjort sig gældende.

Retslægerådet billigede, at man på sindssygehospitalet, Nykøbing Sjælland, havde afstået fra at undersøge, om N. havde særlige evner som hypnotisør eller om han selv var let eller vanskelig at hypnotisere, idet sådanne forsøg, hvis de ikke skulle blive aldeles misvisende, måtte forudsætte en villig cooperation fra N.s side. Da hans interesse, uanset hvorledes skyldsspørgsmålet bedømtes, ubetinget måtte gå i retning af modstand mod sådanne forsøg, havde forudsætningen om villig medvirken ikke kunnet antages at være tilstede.

N.s psykopatiske konstitution gjorde ham nærmest uegnet til påvirkning gennem straf. Hvorvidt han var medskyldig eller endog anstifter af de af H. udøvede bankrøverier og drabshandlinger, lå det udenfor rådets kompetence at tage stilling til. Men såfremt N. fandtes skyldig, måtte han anses for en for retssikkerheden særdeles farlig person, og de foranstaltninger, der kunne komme på tale overfor ham, måtte da efter rådets skøn ganske overvejende tage hensyn til sikkerhedsmomentet.

Psykopatforvaring eller sikkerhedsforvaring frembød sig da som de i betragtning kommende muligheder, men når man henså til den ringe udsigt til resultat af psykiatrisk behandling og til den skade, han ville kunne forvolde blandt psykopatforvaringsanstaltens øvrige belægning, mente rådet efter omstændighederne at måtte anbefale sikkerhedsforvaring.

I en supplerende erklæring af 26. maj 1954 udtalte retslægerådet om H., at det havde ment at måtte opfatte ham som psykopat, da hans tilbøjelighed til dagdrømmeri, fantastiske projekter, yderliggående ideologier (spiritisme, nazisme) samt hans store suggestibilitet måtte synes at være udtryk for en ikke ubetydelig mangel på sjælelig ligevægt. Hans abnormtilstand på gernings-tidspunkterne måtte antages at have været af psykogen oprindelse.

På et spørgsmål om, hvorvidt H. kunne formodes at være blevet så stærkt påvirket af overlæge Reiters i observationserklæringen gængivne synspunkter, at han under domsforhandlingen i østre

landsret måtte formodes snarere at give udtryk for disse end for sin egen oprindelige individualitet og indstilling til sagen svarede retslægerrådet, at det på grund af H.s suggestibilitet formentlig ikke kunne udelukkes, at de opfattelser, han under domsforhandlingen ville give udtryk for, var farvet af den forestillingskreds, han havde arbejdet sig ind i, og således ikke ubetinget dækkede de faktiske forhold.

Et spørgsmål, om der var risiko for, at den langvarige observation med dens mange og dybtgående samtaler i forbindelse med H.s suggestibilitet kunne have medvirket til, at en bestemt indstilling til sagen kunne være indført i hans bevidsthed, således at han ville kunne fastholde en indstilling, som muligvis intet havde med sagens objektive sammenhæng at gøre, besvarede rådet med, at en sådan risiko altid ville foreligge hos en suggestibel person som H., men at man, såvidt det kunne ses, havde bestræbt sig for at udelukke muligheden af en sådan suggestion.

*

Domsforhandlingen, som tog sin begyndelse i juni 1954, strakte sig over 20 retsdage. H. forklarede i overensstemmelse med sin skriftlige redegørelse fra nytår 1952. N. nægtede at have haft noget som helst med forbrydelserne at gøre. Han og H. havde under afsoningen i statsfængslet i Horsens eksperimenteret med yogaøvelser og havde forsøgt at hypnotisere hinanden. Det var lykkedes for H. at bringe N. i søvn, medens H. havde vist sig ganske uimodtagelig for hypnose. Også efter deres løsladelse havde de fortsat hypnoseforsøgene, men kun i ganske enkelte tilfælde. Ved en lejlighed havde de anvendt æter eller kloroform, men fru N. var kommet til stede, og experimentet blev opgivet. Hele den af H. for forbrydelserne påståede baggrund — den hypnotiske påvirkning og derigennem de straffbare handlinger som et krav fra X, der repræsenterede de guddommelige magter — var frit opfundet og måtte efter N.s opfattelse ses som udtryk for, at H. var sindssyg.

Bevisførelsen var meget omfattende. Der afhørtes mere end 50 vidner, som afgav forklaring om deres kendskab til H.s og N.s forhold under afsoningen og på fri fod, til H.s og N.s hypnotiske eksperimenter, til deres økonomi, til deres ægteskabelige forhold — både fru H. og fru N. blev afhørt — til, om H. uden om N. havde arbejdet med opbygning af illegale grupper eller med et politisk parti, som skulle finansieres gennem forbrydelser, til, hvordan pistolerne, som H. anvendte, var fremskaffet, og til N.s færsynlige udslag dels i nogle notater om et politisk parti, som N. havde skrevet i statsfængslet i Horsens og underskrevet med X, og dels i nogle inskriptioner på væggen i en celletransportvogn og i celler i Politigårdens fængsel — bl. a. »X hilser P«, »X, hel tavs, X« og »X, P — hvad tænker du på« — således at P måtte formodes at

stå for H.s fornavn Palle. N. erkendte at have underskrevet de politiske notater med X og at have skrevet »X, P. — hvad tænker du på«. Han gav forskellige forklaringer om, hvordan dette skulle forstås, men hævdede vedblivende, at X var opfundet af H. Overlægerne Schmidt og Reiter redegjorde som sagkyndige vidner nærmere for deres undersøgelse af H. Overlæge, dr. med. Gert Jørgensen, der førtes som sagkyndigt vidne af N.s forsvarer, hævdede som sin opfattelse, at H., da han i statsfængslet i Horsens i foråret 1947 lærte N. at kende, havde en i forbindelse med afsoningen opstået psykose, som udviklede sig under indflydelse af H.s og N.s yoga- og hypnoseexperimentor. Der fandtes absolut ikke lægeligt bevis for, at H. havde været under hypnotisk påvirkning, forinden overlæge Reiters observation påbegyndtes. Regressionsforsøgenes subjektive rigtighed måtte anses for tvivlsom.

*

H. og N. indankede landsrettens dom for *højesteret*. For H.s vedkommende nedlagdes påstand på principalt, at han dømtes til at undergives psykiatrisk tilsyn, subsidiært at han dømtes til anbringelse på et sindssygehospital og mest subsidiært på stadfæstelse af landsrettens dom. N. påstod landsrettens dom ophævet og sagen hjemvist til fornyet pådømmelse i landsretten. Til støtte herfor anførtes bl. a., at anklageskriftet, der alene beskrev N.s strafbare virksomhed som »at have tilskyndet til og have planlagt« de af H. begåede forbrydelser i henhold til retsplejeloven, måtte anses for utilstrækkeligt, idet det ikke af anklageskriftet fremgik, om anklagemyndigheden ville påberåbe sig, at der var anvendt hypnose, og endvidere, at overlæge Reiter i sin observationserklæring vedrørende H. og i sin i tilslutning hertil for landsretten afgivne forklaring på utilladelig måde havde taget stilling til bevisspørgsmålet til skade for N.

Anklagemyndigheden påstod landsrettens dom stadfæstet.

På grundlag af en fornyet undersøgelse, som overlæge Max Schmidt foretog af H., afgav retslægerrådet den 12. oktober 1955 en erklæring, hvorefter der nu var sket en ret vidtgående sanering af H.s sjæleliv. Den tidligere sindssygdom var i det væsentlige helbredt, og det psykopatiske præg mindre fremtrædende end tidligere. Den farlighed for retssikkerheden, som efter rådets skøn, således som udtrykt i dets udtalelse af 17. februar 1954, da var til stede, var nu væsentlig mindre. Retslægerrådet var med overlæge Max Schmidt enig i, at en anbringelse af H. i en psykopatforvaringsanstalt af sikkerhedshensyn ikke var påkrævet og behandlingsmæssigt ville være uheldig. Det tilrådedes, at han anbragtes på et sindssygehospital, idet han fremdeles skønnedes at vise svigtende realitetstilpasning og mangelfuld følelsesmæssig tilpasning, hvilket måtte ses i lys af hans karakterologiske særpræg i forbindelse med hans mangeårige abnorme livssituation, herunder sidst det langvarige fængselsophold. Når til sin tid

hospitalsanbringelse til konsolidering og videre udvikling af de allerede skete fremskridt ikke længere var påkrævet, måtte det tilrådes, at H. i forbindelse med en eventuel retslig beslutning om udskrivning på prøve undergaves et flerårigt, stadigt og regelmæssigt psykiatrisk tilsyn med pligt til, såfremt tilsynet fandt det påkrævet, at lade sig genindlægge på et sindssygehospital.

Domsforhandlingen i højesteret påbegyndtes først i november 1955, og den 18. afsagdes dommen. Det blev en stadfæstelse af landsrettens dom. Forsåvidt angår H. fandt højesteret at måtte lægge afgørende vægt på hensynet til retssikkerheden, og landsretsdommens bestemmelse om hans anbringelse i psykopatforvaringsanstalt tiltrådtes. N.s påstand om hjemvisning forkastedes. Anklageskriftet fandtes at opfylde retsplejelovens betingelser. Med hensyn til overlæge Reiters observationserklæring og hans forklaring i landsretten, fandtes der ikke at foreligge noget forhold, der kunne danne grundlag for en ophævelse af landsretsdommen. Højesteret henviste herved bl. a. til, at overlæge Geert-Jørgensen i landsretten havde lejlighed til at imødegå materialet. Det tiltrådtes herefter, at N. af landsretten var idømt fængsel på livstid.

*

Fremstillingen af sagen er i det væsentlige skrevet, før højesterets dom faldt, og mens altså stadig muligheden for hjemvisning til fornyet domsforhandling i landsretten var til stede.

Under hensyn hertil har fremstillingen — som allerede nævnt — alene tilsigtet at give et referat af N.s og H.s forklaringer under efterforskningen, af H.s skriftlige redegørelser og af lægeerklæringerne, og enhver form for kommentar er undgået. Af samme grund er alene omridsene af domsforhandlingen i landsretten i sommeren 1954 trukket op.

En nærmere indgåen på bevisførelsen i landsretten og en vurdering af denne, herunder særligt, hvorvidt den af H. påståede hypnotiske baggrund for sagen, som nævningerne altså anså for bevist, fandt støtte i det under sagen, bortset fra overlæge Reiters mentalobservation, oplyste, må være forbeholdt en senere artikel.

Erik Bech.